

Zdrowa gleba – właściwy fundament pod bezpieczeństwo narodowe

Mateusz Ciasnocha

Rolnik, Ciasnocha Family Farms,
Prezes, European Carbon Farmers

Czego potrzebujemy, aby połączyć rozmowę o rolnictwie i jego transformacji z innymi politykami krajowymi oraz międzynarodowymi w sposób zrozumiały dla każdego? Czy możemy mierzyć jeszcze wyżej, skupiając się na bezpieczeństwie narodowym? Zdaje się, że kluczem do tej rzeczywistości jest dbałość o zdrowie gleby. By zrealizować ten cel, nasze działania muszą być prowadzone jednocześnie na dwóch płaszczyznach: indywidualnej oraz strategicznej.

Gleba i jej zdrowie fundamentem bezpieczeństwa

Gleba to organizm żywy, którego funkcjonowanie dopiero poznajemy, a który w swoim skomplikowaniu i genialności przypomina ludzki przewód pokarmowy. Musimy zrozumieć, że to nie tylko substrat, w którym rosną rośliny, ale też organizm żywy sam w sobie dający życie – najpierw roślinom, a przez nie również człowiekowi¹. Wychodząc z tego rozumienia, widzimy wyraźnie, iż zdrowa gleba prowadzi do jakościowej żywności, a ta z kolei – do zdrowego społeczeństwa, które jest fundamentem bezpieczeństwa narodowego. Bez wewnętrznie zdrowych struktur – na poziomie centymetra sześciennego gleby – nie możemy mówić o zapewnieniu bezpieczeństwa całego społeczeństwa.

”

Poprzez uprzywilejowanie podejścia technokratycznego, a nie myślenia całościowego, praktyki rolnicze w Polsce prowadzą do pogorszenia zdrowia naszych gleb.

Mamy w Polsce bardzo wiele do zrobienia, jeśli chodzi o poprawę stanu gleb, ponieważ morfologicznie nie są one wysokiej jakości, więc tym bardziej narażone są na zmianę klimatu i, będące jej pokłosiem, ekstremalne warunki pogodowe. Dodatkowo poprzez uprzywilejowanie podejścia technokratycznego, a nie myślenia całościowego, praktyki rolnicze w Polsce prowadzą do pogorszenia zdrowia gleb. Średnia zawartość węgla organicznego w glebie jest w naszym kraju o połowę niższa niż średnia UE² i wynosi 1,25%³. Należy przy

¹ Warto w tym miejscu włączyć myślenie szerokie, całościowe, a nie skupiać się na podejściu ściśle technokratycznym, przed czym ostrzega nas Papież Franciszek w adhortacji apostolskiej *Laudate Deum*, wydanej 4 października 2023 roku – dokumencie budującym na i aktualizującym encyklikę *Laudato Si*, opublikowaną w 2015 roku.

² *Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej*, Warszawa 2020, s. 27.

³ *Słaba jakość polskich gleb*, 10.02.2011, <https://www.farmer.pl/fakty/polska/slaba-jakosc-polskich-gleb,25788.html> [dostęp online].

tym pamiętać, że wartość poniżej 1,7% w Europie Północnej poprzedza pustynnienie. Mniej zdrowa gleba „wymusza” konieczność używania chemicznych środków do produkcji rolnej, aby zapełnić luki w jej składzie, które kiedyś uzupełniała sama natura. Prowadzi to oczywiście do produkcji żywności pozbawionej niektórych składników odżywczych, a to z kolei – do mniej zdrowego społeczeństwa i w konsekwencji osłabienia naszego bezpieczeństwa narodowego.

Rola Rolników-Liderów a Europejska Misja na rzecz Zdrowia Gleby

Wiedząc, jak fundamentalne znaczenie ma zdrowie gleby nie tylko dla indywidualnego gospodarstwa rolnego, ale też dla całego społeczeństwa Rolnicy-Liderzy w sposób odpowiedzialny stawiają ją w centrum swoich przedsięwzięć⁴. Działania u podstaw, podejmowane obok przedsięwzięć strategicznych, są kluczem każdej fundamentalnej zmiany. Właściwą ramą do podjęcia starań na rzecz odbudowy zdrowia gleby w Polsce (namysł, akcja, ewaluacja) jest formuła zaproponowana przez europejską Misję Glebową, która świetnie dopełnia apel i propozycję powołania do życia Grupy Roboczej ds. Rolnictwa Neutralnego Klimatycznie i Pozytywnego Naturalnie⁵.

”

Mniej zdrowa gleba „wymusza” konieczność używania chemicznych środków do produkcji rolnej, aby zapełnić luki w jej składzie, które kiedyś uzupełniała sama natura. Prowadzi to oczywiście do produkcji żywności pozbawionej niektórych składników odżywczych, a to z kolei – do mniej zdrowego społeczeństwa i w konsekwencji osłabienia naszego bezpieczeństwa narodowego.

Celem strategicznym Misji Glebowej UE jest zapewnienie, by każdy centymetr kwadratowy gleby był zdrowy najpóźniej do 2050 roku. Dotyczy to wszystkich rodzajów gleb, a więc: rolniczych, leśnych, przemysłowych, miejskich etc. Przystankiem na drodze do osiągnięcia tego ambitnego celu jest plan założenia przez Unię Europejską (do 2030 roku) 100 gospodarstw demonstracyjnych i „latarni morskich”, czyli miejsc, w których nie tylko prezentowane będą sprawdzone rozwiązania prowadzące do zrealizowania danego celu, jak ma to miejsce w przypadku gospodarstw demonstracyjnych, ale testowane nowe, niesprawdzone jeszcze pomysły.

Pierwsze projekty w ramach Misji, finansowane z budżetu *Programu Ramowego Unii Europejskiej Horyzont Europa*, są już realizowane (przykładem może być projekt NATI00NS, w którym partnerem jest IUNG). 20 września 2023 zakończył się okres aplikacji w nowych naborach w ramach Misji, który zaowocował co najmniej kilkoma aplikacjami działalności gospodarczych z Polski. Jest to wielkie wydarzenie, które należy świętować i w rezultacie zadbać o faktyczne wykorzystanie transformacyjnego potencjału Misji, który może i – jeśli zachęcimy naszych polityków do zaangażowania w tę sprawę – powinien zostać wykorzystany do budowy fundamentu naszego bezpieczeństwa narodowego.

⁴ Nasze rodzinne gospodarstwo rolne Ciasnocha Family Farm położone na Żuławach Wiślanych jest tego przykładem. Cieszę się, że grupa Rolników-Liderów, z którymi współpracujemy, rośnie. Myślę tutaj m.in. o gospodarstwie Hereford Warmia zarządzanym przez Marcina Cioka, gospodarstwie Lubuskie Angusowo zarządzanym przez Karinę i Tomasza Jakielów czy gospodarstwie Regeneratywnie.pl zarządzanym przez Zuzannę Szmidel.

⁵ *Propozycja i apel o powołanie Grupy Roboczej ds. Rolnictwa Neutralnego Klimatycznie i Pozytywnego Naturalnie*, European Carbon Farmers – Rolnictwo Neutralne Klimatycznie, 20211221_European Carbon Farmers - Rolnictwo Neutralne Klimatycznie - propozycja powołania Grupy Roboczej_podpisane.pdf (dropbox.com)[dostęp online].

Celem strategicznym Misji Glebowej UE jest zapewnienie, by każdy centymetr kwadratowy gleb – rolniczych, leśnych, przemysłowych, miejskich – był zdrowy najpóźniej do 2050 roku.

Konieczne jest więc stworzenie strategii odbudowy, rozwoju i ochrony zdrowia wszystkich – rolniczych, miejskich, leśnych, poprzemysłowych i wszystkich innych – gleb w Polsce. Osiągnięcie tego celu jest natomiast możliwe poprzez strategiczne wspieranie i włączanie się w działania już podejmowane, a także planowane w ramach Europejskiej Misji na rzecz Zdrowia Gleby. Wprowadzenie w życie dwóch powyższych ambicji może odbyć się poprzez powołanie do życia Lustrzanej Misji Zdrowia Gleby w Polsce⁶.

Podsumowanie

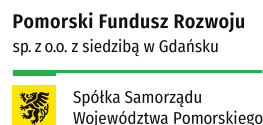
Bez jednoznacznego skupienia na odbudowie i zwiększaniu zdrowia naszych gleb, bezpieczeństwo narodowe Polski nie tylko jest zagrożone, ale nawet nie może być osiągnięte. Rozwiązaniem jest jednocześnie wspieranie wysiłków Rolników-Liderów i innych użytkowników gleby, włącznie z samorządami, w budowie zdrowia gleby od podstaw przy jednoczesnym strategicznym podejściu do tego tematu. W pierwszym obszarze już teraz dużo się dzieje (przykłady działalności Rolników-Liderów). W drugim posiadamy bloki budżetowe, na czele z Europejską Misją na rzecz Zdrowia Gleby, ale ciągle brakuje nam masy krytycznej Polityków-Liderów. Praca do wykonania jest przed nami i jest jasna – potrzebne jest wspólne zaangażowanie w tę sprawę. W przeciwnym razie bezpieczeństwo narodowe Polski pozostanie poza naszym zasięgiem.

O autorze

Mateusz Ciasnocha – rolnik z Żuław Wiślanych, Prezes Zarządu the European Carbon Farmers oraz Współtwórca the Farm of Francesco na misji budowy mostu pomiędzy polityką rolną i klimatyczną z rolnikami w centrum. Doradca Komisji Europejskiej jako Członek EU Soil Mission Board, a także jako Członek Rady Nadzorczej the Cool Farm Alliance.

⁶ Wnioski pochodzące z parlamentarnego dialogu poświęconego zdrowiu gleby, zorganizowanego przez Parlamentarny Zespół ds. Rozwoju Gospodarstw Rodzinnych oraz Mateusza Ciasnochę & European Carbon Farmers w celu edukacji decydentów o fundamentalnym i bezpośrednim połączeniu pomiędzy zdrowiem gleby a zdrowiem społeczeństwa i naszym bezpieczeństwem narodowym, które odbyło się 28 czerwca 2023, PL_European Carbon Farmers - Zdrowie Gleby - spotkanie w Parlamencie RP 28 czerwca 2023_notatka prasowa.pdf (dropbox.com) [dostęp online] – dop. red.

Partnerzy

Partnerzy numeru

